

Dodo Astrup har sendt følgende indlæg som fortæller om hendes arbejde med stammen.

STAMMEN - PSYKOLOGISK SET

Lige hjemvendt fra Nordisk Stammeseminar på Island, hvor temaet i år var stammen og selvbillede, føler jeg mig inspireret til at fortælle om mit arbejde som psykolog i »stammebranchen«. Det er jo et arbejde, som i høj grad handler om selvværd, selvindsigt (som min workshop på seminaret da også hed) og kontakt til andre mennesker og til sig selv.

Jeg ved, at der er andre, som vil skrive om Nordisk Stammeseminar på Island. Men jeg kan ikke lade være med her at nævne, at både seminaret og den efterfølgende rejse udover Island med en busfuld Skandinaver og Islændinge var en oplevelse helt udover de sædvanlige. Det var som om, den Islandske natur og det Islandske folk gik op i en højere enhed og udstrålede ro, glæde, ophøjethed og kraft. Folkene i den Islandske stammeforening, Målbjörg havde gjort et fantastisk arbejde, og turen var en ren succes. Jeg har på fornemmelsen, at vi alle kom hjem med en god del glæde og selvværd.

At arbejde som psykolog med folk, der stammer, er et blandet område, fordi de personlige og sociale problemer så nøje er forbundet med den vanskelige tale og dermed med det felt, der hedder kontakt med andre mennesker. Og det er jo det, det hele handler om. Ingen af os kan leve som øde øer og bare gå rundt og have det rimeligt med os selv. Det er vigtigt at kende sig selv, kende sine kompleksser, de forsvarsmekanismer man løber panden ind i men også de talenter og stærke sider, som man har. At kende sig selv betyder ofte at få det bedre med sig selv og at acceptere sig selv.

Det kan godt være en ordentlig mundfuld for folk, der stammer, blandt andet fordi det kan være svært at acceptere sin stammen. Men al denne selvindsigt viser jo først sin nytte i samværet med andre. Det, at stå ved sig selv, at stå frem for sig selv men også at have overskuddet til at interessere sig for andre, står først rigtigt sin prøve i kontakt med andre mennesker.

Det siger sig selv, at det er en overordentlig vanskelig sag at være ramt på selve evnen til kontakt og kommunikation, sådan som folk med talelidelser er det. Selve livsnerven i kontakt til andre er så at sige stækket.

Hertil kommer for stammeren, at stammen er en lunefuld talelidelse på den måde, at personen ikke altid ved, hvornår den dukker op, og om det nu bliver en god eller en dårlig dag. Oven i det kommer, at der i vores samfund er lagt en noget negativ værdi i fænomenet stammen, som nogen gange associeres med følelser som usikkerhed, skamfuldhed eller utroværdighed. Der er således mange muligheder for stammeren for at tillægge sig selv et negativt selvbillede og dermed straffe sig selv yderligere.

Med hensyn til stammen er der et spørgsmål, som ofte dukker op i diskussioner med folk indenfor feltet, og det er spørgsmålet om, hvad der kommer først, stammen eller de personlighedsmæssige problemer. Er det hønen eller ægget? Men jeg tror ikke, at det er det vigtigste spørgsmål at stille. Jeg tror, at det allervigtigste, som en person der stammer kan gøre, er at se ærligt på det, der sker, når han åbner munden og taler med et andet menneske. Hvad sender han ud, hvor mange kræfter og minutter skal han bruge på det, og hvilken reaktion får han tilbage?

Jeg tror, at det vigtigste spørgsmål stammeren kan stille til sig selv er, hvad vil jeg byde mig selv i dette samspil? - Det næste afgørende spørgsmål, som følger heraf er, vil jeg ændre på min tale, så det måske kan blive lettere for mig? - Herefter kommer en række andre spørgsmål, som f.eks. hvad er konsekvenserne af dette valg? - Hvis ja, hvad så? Hvis nej, hvad så? - Hvordan bliver det så om fem år? Om ti år? - Hvad bliver konsekvenserne for mine relationer til mine nærmeste? Til mine arbejdskammerater og andre?

Når jeg arbejder med folk, der stammer, hjælper jeg i hele denne proces med at afklare, hvor den enkelte person er med sig selv og med sin stammen. Der er ofte mange ting, som skal afklares. Det er nødvendigt at forstå sine egne mekanismer og den dynamik, som har fået den enkelte til at træffe de valg i sit liv, som vedkommende nu har gjort. Når tingene bliver mere klare for folk, bliver der mere energi til at bestemme selv - og til at tro på, at man kan bestemme selv. I denne terapeutiske proces har jeg oplevet, at det er meget, meget værdifuldt at være i en gruppe. Det er en utrolig støtte for stammere at være sammen, og at lære af hinanden.

I de otte år, jeg har arbejdet på Taleinstituttet i Århus, har jeg gennem alle årene arbejdet med grupper af voksne stammere og også bidraget på et utal af intensivkurser. Det har givet mig en god indsigt i fænomenet stammen og i hele den komplicerede problematik, som hver eneste stammer har inde på livet. Mange gruppeforløb har handlet om motivation til at modtage taleundervisning, altså om at blive bevidst om de ovennævnte spørgsmål. Men der har også været brug for mig i de faser, hvor stammere skulle ud i deres egen virkelighed og leve med deres nye tale, og på de tidspunkter, hvor stammere kom tilbage til instituttet og skulle videre med andre faser i deres udvikling eller tale.

I en årrække arbejdede jeg også med børn, som stammer, og som havde ophold på Tale instituttet i Århus. Jeg indgik i selve undervisningen og havde blandt andet børnene til dramatik. Senere under min ansættelse på PPR i København havde jeg også forskellige grupper af børn med stammen sammen med en talepædagog. Det, at have kendskab til børn, der stammer, og følge, hvordan deres stammen udvikler eller bedrer sig og at hjælpe dem, har betydet meget for mig i min forståelse for voksne stammere.

Efter jeg forlod Taleinstituttet i Århus, har jeg hele tiden haft kontakt med stammen. Dels på PPR, dels på Københavns Universitet, hvor jeg underviser i de psykologiske aspekter ved stammen, dels ved mit arbejde i bestyrelsen i Dansk Videnscenter for Stammen og mest ved min kontakt med stammerne selv gennem mit freelance arbejde, hvor jeg har haft individuelle terapiforløb, deltaget på de årlige intensivkurser og kurser for stammeforeningen (sammen med Henriette Riskjær).

Nu er jeg blevet fuldtids privat-praktiserende psykolog i et psykologhus sammen med fire andre psykologer. Det er lidt af en drøm, som er gået i opfyldelse. Jeg agter naturligvis at blive ved med at arbejde med stammere. Jeg synes stadig, at det er et utroligt spændende felt, hvor jeg føler, at jeg har noget at give. Jeg planlægger allerede i efteråret at etablere grupper og også at have individuelle samtaleforløb. Jeg ønsker også at bevare kontakten til børn, der stammer, og tilbyder støtte, råd og vejledning til såvel børnene som deres forældre.

Dodo Astrup, klinisk psykolog Borgergade 30, 2, 1300 København K Uf.: 33 11 88 18, arb.: 31 242486